

11.11.2010

Dnro 1138/4/10

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen

POTILASASIAKIRJOJEN TILAAMINEN ILMAN POTILAAN SUOSTUMUSTA

1 KANTELU

Arvostelitte kirjeessänne Auroran sairaalan toimintatapoja ja menettelyjä hoidossanne. - - -

Arvostelitte kirjoituksessanne myös sitä, että Auroran sairaalasta olisi vuonna 2005 tai 2006 tilattu kiellostanne huolimatta Moisioin sairaalasta Teitä koskevista potilasasiakirjoista jäljennöksiä. Mielestänne hoitojaksoillanne olisi pitänyt säilyttää luottamus sekä suojella yksityisyyttänne ja tietosuojanne.

- - -

3 RATKAISU

- - -

3.3 Potilasasiakirjojen tilaaminen toisesta terveydenhuollon yksiköstä

Asiassa annettu selvitys

Helsingin kaupungin terveystieteiden tutkimuskeskuksen johtajapsykiatri toteaa selvityksessään, että Auroran sairaalasta on tilattu Teitä koskevia potilasasiakirjatietoja Moisioin sairaalasta vuonna 2006, vaikka ette ole antanut siihen suostumustanne. Tilaamispäätöksen perusteet on johtajapsykiatrin mukaan kirjattu potilasasiakirjoihinne 4.5.2006. Vaikka kertomuksessa ei viitata potilaslakiin tilauksen perusteena, on johtajapsykiatrin mukaan pääteltävissä, että kyseessä ovat olleet potilaan tutkimuksen ja hoidon kannalta tarpeelliset tiedot, mitä asiaa potilas ei ole vakavan mielenterveydenhäiriön vuoksi itse kyennyt ymmärtämään.

Minulle toimitetusta potilasasiakirjatulosteesta ilmenee, että erikoistuva lääkäri on 4.5.2006 tarvinnut hoitonne harkintaa varten tiedot mahdollisista aiemmista klotsapiini-lääkehoidoista ja niihin mahdollisesti liittyneistä sivuvaikutuksista. Kun tällaisia mainintoja ei ole löytynyt Auroran sairaalan tiedoista, on asiaa haluttu selvittää Moisioin sairaalan potilastiedoista. Merkintöjen mukaan ette ole antanut suostumusta tietojen tilaamiseen. Lääkäri on tämän jälkeen arvioinut, että "Potilas on psykoottinen ja hoitamatta jättäminen vaarantaa hänen terveyden ja turvallisuuden, joten tilataan sairauskertomustiedot Moisioin sairaalasta potilaan tahdosta riippumatta".

Oikeusohjeet

Potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (potilaslaki, 785/1992) 13 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettäviä. Potilastietojen salassapidon tarkoituksena on turvata osaltaan perustuslain 10 §:ssä tarkoitettua yksityiselämän suojaa.

Potilaslain 13 §:n 2 momentissa on todettu, että terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Jos potilaalla ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa kirjallisella suostumuksella. Sivullisella tarkoitetaan muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Potilastietojen luovuttamisesta säädetään tarkemmin pykälän 3–6 momentissa.

Potilaslain 13 §:n 3 momentissa todetaan, että sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa muun muassa potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja toiselle suomalaiselle tai ulkomaiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle, jos potilaalla ei ole mielenterveydenhäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä eikä hänellä ole laillista edustajaa, taikka jos suostumusta ei voida saada potilaan tajuttomuuden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi (3-kohta).

Edellä mainitun pykälän 3 momentin 3-kohta, jonka perusteella tietoja saa luovuttaa toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle ilman potilaan suostumusta, tuli voimaan 1.1.2001. Lainmuutoksen tarkoituksena oli sen säätämiseen liittyvän hallituksen esityksen (HE 181/1999) perustelujen mukaan mahdollistaa potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi tarvittavien tietojen luovutus muun muassa tilanteissa, joissa potilaalla ei voida katsoa olevan edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä eikä hän näin ollen tosiasiallisesti kykene ottamaan kantaa tietojen luovuttamiseen. Tietoja voitaisiin tällaisessa tilanteessa luovuttaa potilaan laillisen edustajan suostumuksella. Potilaalla ei kuitenkaan useinkaan ole laillista edustajaa, joka voisi ratkaista asian. Perusteluissa on todettu tältä osin, että holhousoikeudellinen edunvalvonta on tarkoitettu ensisijaisesti henkilön taloudellisten asioiden hoitamista ja taloudellisten etujen valvontaa varten. Holhousoikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtyminen ei siksi sovellu hyvin tilanteisiin, joissa on kysymys pelkästään henkilön hoidon tai tutkimuksen järjestämisestä tai toteuttamisesta. Perustelujen mukaan tietojen luovuttaminen suostumusta edellyttämättä koskisi ainoastaan potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja. Tietojen luovuttamisen tulee olla objektiivisesti katsoen potilaan edun mukaista. Säännösten soveltaminen edellyttäisi lisäksi tapauskohtaista harkintaa ja se, onko potilaalla edellytykset arvioida annettavan suostumuksen merkitys, olisi arvioitava kussakin tapauksessa erikseen.

Kannanotto

Pidän selvitettyinä, että Auroran sairaalasta on 5.5.2006 pyydetty Teitä koskevia potilasasiakirjatietoja Moision sairaalasta ilman suostumustanne. Potilasasiakirjoista ilmenee, että tietoja on tarvittu lääkehoitoon toteuttamiseksi. Lääkäri on arvioinut Teidän olevan tuona hetkenä psykoottinen ja hoitamatta jättämisen vaarantavan terveyttenne ja turvallisuuttenne.

Selvityksen perusteella pidän mahdollisena, että Teillä ei ole ollut sairautenne akutisoitumisen vuoksi edellytyksiä arvioida nyt puheena olevana ajankohtana suostumuksenne merkitystä kieltäessänne hankkimasta tietoja toisesta hoitopaikasta. Mikäli näin on ollut tilanne, olisi tätä koskeva lääkärin a-

vio tullut mielestäni merkitä potilasasiakirjoihin. Tällaisen tapauskohtaisen harkinnan puuttuessa potilasasiakirjoista ei ole mahdollista jälkikäteen arvioida sitä, onko kohdallanne ollut tosiasiallisesti kyse potilaslain 13 §:n 3 momentin 3-kohdassa tarkoitettusta tilanteesta.

Toisaalta Moision sairaalasta saadun tiedon mukaan sieltä ei ole luovutettu 5.5.2006 tehdyn pyynnön johdosta kirjallisesti mitään Teitä koskevia tietoja pyytäjälle (selvitys pyydetty Moision sairaalaa koskevan kantelun johdosta, dnro 1130/4/10).

Asia ei anna näin ollen minulle aihetta toimenpiteisiin. Totean kuitenkin yleisellä tasolla, että potilaan asemasta ja oikeuksista annettu laki ja potilasasiakirjojen laatimisesta annettu asetus velvoittavat, että hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset sekä laajuudeltaan riittävät tiedot merkitään potilasasiakirjoihin. Vain potilasasiakirjoihin tehdyt oikeat, virheettömät ja laajuudeltaan riittävät merkinnät varmistavat hyvän hoidon, potilaan turvallisuuden ja lääkärin oikeusturvan toteutumisen.